

Határozatok Tára

A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (harmadik tanács)

2013. március 7.*

„Fellebbezés — Külkapcsolatok — Az Európai Közösség és a Svájci Államszövetség között a légi közlekedésre vonatkozóan létrejött megállapodás — 2408/92/EGK rendelet — A közösségi légifuvarozók hozzáférése a közösségen belüli légi útvonalakhoz — A 8. és 9. cikk — Hatály — A forgalmi jogok gyakorlása — 2004/12/EK határozat — A zürichi repülőtér megközelítésére vonatkozó német intézkedések — Indokolási kötelezettség — Hátrányos megkülönböztetés tilalma — Arányosság — Bizonyítási teher”

A C-547/10. P. sz. ügyben,

a **Svájci Államszövetség** (képviseli: S. Hirsbrunner Rechtsanwalt)

fellebbezőnek

az Európai Unió Bírósága alapokmányának 56. cikke alapján 2010. november 19-én benyújtott fellebbezése tárgyában,

a többi fél az eljárásban:

az **Európai Bizottság** (képviselik: T. van Rijn, K. Simonsson és K.-P. Wojcik, meghatalmazotti minőségben, kézbesítési cím: Luxembourg)

alperes az elsőfokú eljárásban,

támogatják:

a **Németországi Szövetségi Köztársaság** (képviseli: T. Henze, meghatalmazotti minőségben, segítője: T. Masing Rechtsanwalt),

a **Landkreis Waldshut** (képviseli: M. Núñez Müller Rechtsanwalt)

beavatkozók az elsőfokú eljárásban,

A BÍRÓSÁG (harmadik tanács),

tagjai: R. Silva de Lapuerta (előadó), a tanácselnökként eljáró bíró, K. Lenaerts, Juhász E., T. von Danwitz és D. Šváby bírák,

főtanácsnok: N. Jääskinen,

hivatalvezető: M.-A. Gaudissart egységvezető,

* Az eljárás nyelve: német.

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2012. április 26-i tárgyalásra,
a főtanácsnok indítványának a 2012. szeptember 13-i tárgyaláson történt meghallgatását követően,
meghozta a következő

Ítéletet

- 1 Fellebbezésében a Svájci Államszövetség az Európai Unió Törvényszékének a T-319/05. sz., Svájc kontra Bizottság ügyben 2010. szeptember 9-én hozott ítélete (EBHT 2010., II-4265. o.; a továbbiakban: megtámadott ítélet) hatályon kívül helyezését kéri, amely ítéletben a Törvényszék elutasította az Európai Közösség és a Svájci Államszövetség között a légi közlekedésre vonatkozóan létrejött megállapodás 18. cikke (2) bekezdése első mondatának, valamint a 2408/92/EGK tanácsi rendeletnek az alkalmazásáról szóló, 2003. december 5-i 2004/12/EK bizottsági határozat (TREN/AMA/11/03. sz. ügy – a zürichi repülőtér megközelítésére vonatkozó német intézkedések) (HL 2004. L 4., 13. o.; a továbbiakban: vitatott határozat) megsemmisítése iránti keresetet.

Jogi háttér

Az Európai Közösség és a Svájci Államszövetség között a légi közlekedésre vonatkozóan létrejött megállapodás

- 2 Az Európai Közösség és a Svájci Államszövetség között a légi közlekedésre vonatkozóan létrejött megállapodás, amelyet 1999. június 21-én írtak alá Luxembourgban, és amelyet a Közösség nevében a Svájci Államszövetséggel létrejött hét megállapodás megkötéséről szóló, 2002. április 4-i 2002/309/EK, Euratom tanácsi és – a tudományos és műszaki együttműködésről szóló megállapodás tekintetében – bizottsági határozat (HL 114., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 11. fejezet, 41. kötet, 89. o.; a továbbiakban: EK–Svájc légiközlekedési megállapodás) hagyott jóvá, 1. cikkében ekként rendelkezik:

„(1) E megállapodás a polgári repülés terén állapít meg szabályokat a Szerződő Felek között. E rendelkezések nem érintik az EK-Szerződés rendelkezéseit, és különösen a versenyszabályok és az e szabályok alkalmazására vonatkozó rendeletek rendelkezései szerinti, valamint az e megállapodás mellékletében felsorolt valamennyi vonatkozó közösségi jogszabály szerinti közösségi jogköröket.

(2) E megállapodás, valamint a mellékletben meghatározott rendeletek és irányelvek rendelkezéseit az alábbiakban meghatározott feltételekkel kell alkalmazni. Amennyiben tartalmukat tekintve e rendelkezések azonosak az EK-Szerződés megfelelő szabályaival és a Szerződés alkalmazása során elfogadott jogi aktusokkal, e rendelkezéseket az Európai Közösségek Bírósága és Bizottsága e megállapodás aláírása előtt kibocsátott vonatkozó ítéleteivel és határozataival [helyesen: e rendelkezéseket az Európai Közösségek Bírósága e megállapodás aláírása előtt hozott vonatkozó ítéleteivel, illetve a Bizottság ilyen határozataival] összhangban kell értelmezni. Az e megállapodás aláírását követően kibocsátott [helyesen: hozott] ítéletekről és határozatokról Svájcot tájékoztatják. E megállapodás megfelelő működésének biztosítása érdekében a vegyes bizottság e későbbi ítéletek és határozatok következményeit a Szerződő Felek bármelyikének kérésére megvizsgálja [helyesen: megállapítja].”

- 3 Az EK–Svájc légiközlekedési megállapodás 2. cikke értelmében:

„E megállapodást és a melléklete rendelkezéseit annyiban kell alkalmazni, amennyiben a légi közlekedésre, illetve az e megállapodás mellékletében említett, a légi közlekedéshez közvetlenül kapcsolódó ügyekre vonatkoznak.”

4 E megállapodás 3. cikke előírja:

„A megállapodás alkalmazási körén belül, a megállapodás különös rendelkezéseinek sérelme nélkül, tilos minden állampolgárságon alapuló megkülönböztetés [helyesen: hátrányos megkülönböztetés].”

5 A szóban forgó megállapodás 15. cikkének (1) bekezdése értelmében:

„A [közösségi légifuvarozók Közösségen belüli légi útvonalakhoz jutásáról szóló, 1992. július 23-i] 2408/92/EGK tanácsi rendelet [(HL L 240., 8. o.; magyar nyelvű különkiadás 7. fejezet, 1. kötet, 420. o.)] rendelkezéseire figyelemmel, e megállapodás melléklete szerint:

– a közösségi és svájci légi fuvarozók forgalmi jogot kapnak a Svájci Államszövetség bármely pontja és a Közösség bármely pontja között,

[...]”

6 Ugyanezen megállapodás 18. cikke értelmében:

„(1) A (2) bekezdés és a 2. fejezet rendelkezéseinek sérelme nélkül, mindkét Szerződő Fél felelős saját területén e megállapodás, és különösen a mellékletben felsorolt jogszabályok és irányelvek megfelelő végrehajtásáért.

(2) Azon esetekben, amelyek befolyásolhatják a 3. fejezet szerint engedélyezendő légi közlekedési szolgáltatásokat, a Közösség intézményei az azon rendeletek és irányelvek értelmében rájuk ruházott jogkörökkel rendelkeznek, amelyek alkalmazását a melléklet kifejezetten megerősíti. Azon esetekben, amikor Svájc a [2408/92 rendelet] 8. cikke (2) bekezdésének vagy 9. cikkének a hatálya alá tartozó környezetvédelmi természetű intézkedéseket tesz, vagy ilyen intézkedések meghozatalát tervezi, a vegyes bizottság bármelyik Szerződő Fél kérésére eldönti, hogy ezen intézkedések összhangban vannak-e e megállapodással.

[...]”

7 Az EK–Svájc légiközlekedési megállapodás 20. cikke értelmében minden olyan kérdés eldöntése, amely a Közösség intézményei által az e megállapodásban biztosított hatáskör alapján hozott határozatok érvényességére vonatkozik, az Európai Közösségek Bírósága kizárólagos hatáskörébe tartozik.

8 Az említett megállapodás melléklete értelmében, ahol az e mellékletben meghatározott jogi aktusok az Európai Közösség tagállamaira utalnak, vagy az ez utóbbiakhoz való kapcsolódás igényét fejezik ki, az utalásokat e megállapodás alkalmazásában úgy kell értelmezni, hogy azokat egyaránt alkalmazni kell a Svájci Államszövetségre, vagy a Svájci Államszövetséghez való kapcsolódás igényére.

9 E melléklet többek között a 2408/92 rendeletre utal.

A 2408/92 rendelet

10 A 2408/92 rendelet 2. cikke ekképp rendelkezik:

„Ennek a rendeletnek az alkalmazásában:

[...]”

f) »légi szabadságjog«: a légifuvarozó joga utas, légiáru és/vagy postai küldemények légijáraton történő szállítására két közösségi repülőtér között;

[...]”

11 E rendelet 3. cikkének (1) bekezdése kimondja:

„E rendeletre is figyelemmel, a tagállamok engedélyezik a közösségi légifuvarozók számára a Közösségen belüli útvonalakon a szabadságjogok [helyesen: légi szabadságjogok] gyakorlását.”

12 Az említett rendelet 8. cikkének (1)–(3) bekezdése ekképp rendelkezik:

„(1) Ez a rendelet nem érintheti egy tagállam arra vonatkozó jogát, hogy a légifuvarozó állampolgársága vagy kiléte miatti hátrányos megkülönböztetéstől mentesen szabályozza a repülőtérrendszeren belül a repülőterek közötti forgalommegosztást.

(2) A szabadságjogok [helyesen: légi szabadságjogok] gyakorlása a biztonságra, a környezetvédelemre és a résidő elosztására vonatkozó közösségi, nemzeti, regionális vagy helyi üzemeltetési szabályoktól függ.

(3) Egy tagállam kérésére vagy a saját kezdeményezésére, a Bizottság megvizsgálja az (1) és (2) bekezdés alkalmazását a kérés átvételétől számított egy hónapon belül és a 11. cikkben említett bizottsággal folytatott konzultációt követően dönt arról, hogy a tagállam folytathatja-e az intézkedés alkalmazását. A Bizottság döntéséről tájékoztatja a Tanácsot és a tagállamokat.”

13 Ugyanezen rendelet 9. cikke előírja:

„(1) Jelentős zsúfoltság és/vagy környezeti problémák fennállása esetén, a felelős tagállam e cikke is figyelemmel feltételekhez kötheti, korlátozhatja vagy megtagadhatja a légi szabadságjogok gyakorlását, különösen olyan esetekben, amikor egyéb közlekedési módok is kielégítő szolgáltatási szintet tudnak biztosítani.

(2) Az (1) bekezdésnek megfelelően a tagállam által hozott intézkedés:

- nem tartalmazhat a légifuvarozók állampolgárságán [helyesen: honosságán] vagy kilétén alapuló hátrányos megkülönböztetést,
- érvényessége három évet meg nem haladó, korlátozott időtartamra szólhat, amelynek elteltével ismét felül kell vizsgálni,
- nem sértheti indokolatlanul e rendelet céljait,
- nem torzíthatja indokolatlanul a légifuvarozók közti versenyt
- nem lehet annál korlátozóbb jellegű, mint amennyire a probléma megoldásához szükséges.

(3) Ha egy tagállam úgy ítéli meg, hogy az (1) bekezdésben említett intézkedés szükséges, legalább három hónappal a hatálybalépését megelőzően tájékoztatnia kell a többi tagállamot és a Bizottságot, és kellően meg kell indokolnia ezen intézkedés jogosultságát. Amennyiben a tagállamok az információ átvételétől számított egy hónapon belül nem emelnek [helyesen: Amennyiben valamely érintett tagállam az információ átvételétől számított egy hónapon belül nem emel] kifogást az intézkedéssel szemben, és a Bizottság a (4) bekezdésnek megfelelően nem rendel el további vizsgálatot, az intézkedés végrehajtható.

(4) Egy tagállam kérésére vagy a saját kezdeményezésére, a Bizottság megvizsgálja az (1) bekezdésben említett intézkedést. Amennyiben a Bizottság a (3) bekezdésnek megfelelően kapott tájékoztatást követő egy hónap lejárta előtt elrendeli az intézkedés vizsgálatát, ezzel egyidejűleg jeleznie kell azt is, hogy az intézkedés egészében vagy részben végrehajtható-e a vizsgálat ideje alatt, különösképpen

figyelembe véve ugyanakkor a visszafordíthatatlan hatások lehetőségét. A 11. cikkben említett tanácsadó bizottsággal folytatott konzultációt követően, a Bizottság az összes szükséges információ beszerzését követő egy hónap elteltével döntést hoz arról, hogy az intézkedés megfelelő-e, és összhangban van-e e rendelettel, és más módon sem ellentétes a közösségi joggal. A Bizottságnak közölnie kell döntését a Tanáccsal és a tagállamokkal. E döntés meghozataláig a Bizottság átmeneti intézkedéseket hozhat, beleértve az intézkedés teljes vagy részleges felfüggesztését, különösen figyelembe véve a visszafordíthatatlan hatások lehetőségét.

[...]"

A jogvita előzményei

- 14 A zürichi repülőtér Klotenben (Svájc) található, Zürich (Svájc) városától északkeletre és a svájci–német határtól mintegy 15 km-re délkeletre. Három le- és felszállópályával rendelkezik, nevezetesen egy nyugat–keletivel (10/28), egy észak–déliklel (16/34), amely keresztezi a nyugat–keleti pályát, valamint egy, a másik két pályától független északnyugat–délkeleti pályával (14/32). A felszállások nagy része nappal a nyugat–keleti pályán nyugati irányba történik, míg kora reggel és késő este a felszállások nagy része az észak–déli pályán északi irányba történik. Leszálláshoz a repülőgépek elsősorban az északnyugat–délkeleti pályát használják, északkeleti irányból közelítve meg azt. A német határ közelségére tekintettel minden, a Zürichben északi vagy északnyugati irányból leszálló repülőgépnek a német légiteret kell használnia a leszállás során.
- 15 A német légtérnek a zürichi repülőtér megközelítése és elhagyása céljából történő használatát egy, a Svájci Államszövetség és a Németországi Szövetségi Köztársaság között 1984. szeptember 17-én létrejött kétoldalú megállapodás szabályozta, amelyet a hatálybalépítéssel kapcsolatos problémák miatt a Németországi Szövetségi Köztársaság 2000. március 22-én 2001. május 31-i hatállyal felmondott.
- 16 A Németországi Szövetségi Köztársaság és a Svájci Államszövetség 2001. október 18-án új megállapodást írt alá, amelyet nem erősítettek meg.
- 17 2003. január 15-én a német szövetségi repülési hatóságok közzétették a légi közlekedésről szóló német szabályozásnak a 213. sz., a zürichi repülőtéren a műszeres le- és felszállásra vonatkozó eljárásokat meghatározó végrehajtási rendeletét. E végrehajtási rendelet 2003. január 18-tól kezdve bizonyos számú korlátozást írt elő a zürichi repülőtér megközelítése vonatkozásában.
- 18 2003. április 4-én a német szövetségi repülési hatóságok közzétették a 213. sz. végrehajtási rendeletet módosító első rendeletet (a továbbiakban: módosított 213. sz. vhr.). E módosítás 2003. április 17-én lépett hatályba.
- 19 A módosított 213. sz. vhr-ben előírt intézkedések lényegében arra irányultak, hogy normál időjárási körülmények között megakadályozzák a svájci határ közeli német terület feletti, alacsony magasságon történő átrepülést munkanapokon 21 óra és 7 óra között, hétvégén és munkaszüneti napokon pedig 20 óra és 9 óra között, csökkentve ezáltal a zajt, amelynek a helyi lakosság ki van téve. Következésképpen leszállás céljából a két, észak irányából történő megközelítés, amelyek korábban a zürichi repülőtérre leszálló repülőgépekkel történő legfőbb megközelítések voltak, ezen órák folyamán többé nem volt lehetséges.
- 20 A módosított 213. sz. vhr. egyébiránt tartalmazott két másik intézkedést is, amelyek a Németország és Svájc közötti határ közelében a zajterhelés csökkentését célozták.

- 21 Először is a repülőtér keleti irányból való megközelítése tekintetében a módosított 213. sz. vhr. 2. cikke (6) bekezdésének második albekezdése rögzített néhány olyan minimális repülési magasságot, amelyeket a fent említett órák folyamán be kell tartani.
- 22 Másodszor a módosított 213. sz. vhr. 3. cikke előírta, hogy északi irányban történő felszálláskor a német területre való berepülés során be kell tartani a felszállás pillanatától függően eltérő minimális repülési magasságokat. Tehát ha a repülőgép a fent említett órákban száll fel, először a német határ előtt el kell térnie útvonalától, hogy a német területre csak azt követően repüljön be, hogy elérte az előírt minimális repülési magasságot.
- 23 2003. június 10-én a Svájci Államszövetség kérelmet nyújtott be a Bizottsághoz, amely arra irányult, hogy a Bizottság a következőkről hozzon határozatot:
- tiltsa meg a Németországi Szövetségi Köztársaság számára a módosított 213. sz. vhr. további alkalmazását,
  - kötelezze a Németországi Szövetségi Köztársaságot, hogy a Bizottság határozathozataláig függesse fel a módosított 213. sz. vhr. alkalmazását.
- 24 2003. június 20-án a Bizottság felhívta a német hatóságokat az e panaszra vonatkozó észrevételeik benyújtására.
- 25 Ugyanaznap kelt levelével a Bizottság a svájci hatóságoktól kiegészítő információk szolgáltatását kérte.
- 26 2003. június 26-án a német és a svájci hatóságok a módosított 213. sz. vhr. alkalmazására vonatkozó egyes kérdésekről szóló megállapodást kötöttek.
- 27 2003. június 27-én a svájci hatóságok értesítették a Bizottságot e megállapodásról, ám pontosították, hogy e megállapodás az említett panaszt nem érinti.
- 28 2003. június 30-i levelében a Németországi Szövetségi Köztársaság is értesítette a Bizottságot az említett megállapodásról, és megjegyezte, hogy e megállapodásból arra következtet, hogy a panasz semmis, és arra vár, hogy a Bizottság lezárja a megindított eljárást.
- 29 A svájci és német hatóságokkal folytatott többszöri levélváltást követően a Bizottság 2003. október 14-én kifogásközlést küldött e hatóságoknak észrevételeik megtétele céljából.
- 30 A Németországi Szövetségi Köztársaság 2003. október 20-án nyújtotta be észrevételeit, a Svájci Államszövetség pedig 2003. október 21-én.
- 31 2003. október 27-én a Bizottság levélben közölt egy határozattervezetet, amelyre vonatkozóan a Svájci Államszövetség a „Piacra való bejutás (légi közlekedés)” tanácsadó bizottság 2003. november 4-i ülésén terjeszthette elő észrevételeit.
- 32 A Bizottság 2003. december 5-én elfogadta a vitatott határozatot.
- 33 E határozat 1. cikke értelmében a Németországi Szövetségi Köztársaság továbbra is alkalmazhatja a módosított 213. sz. vhr-t.
- 34 Az említett határozat 2. cikke értelmében e határozat címzettje a Németországi Szövetségi Köztársaság.

A Törvényszék előtti eljárás és a megtámadott ítélet

- 35 A Bíróság Hivatalához 2004. február 13-án benyújtott keresetlevelével a Svájci Államszövetség a vitatott határozat megsemmisítése iránti keresetet terjesztett elő.
- 36 A Bíróság elnöke 2004. július 21-i végzésével megengedte, hogy a Németországi Szövetségi Köztársaság a Bizottság kérelmeinek támogatása végett beavatkozzék.
- 37 A C-70/04. sz., Svájc kontra Bizottság ügyben 2005. július 14-én hozott végzésével a Bíróság az ügyet áttette a Törvényszékhez.
- 38 A T-319/05. sz. Svájc kontra Bizottság ügyben 2006. július 7-én hozott végzésével (EBHT 2006., II-2073. o.) a Törvényszék helyt adott a Landkreis Waldshut azon kérelmének, hogy a Bizottság kérelmeinek támogatása végett beavatkozhasson.
- 39 A tárgyalásra 2009. szeptember 9-én került sor.
- 40 A megtámadott ítéletben a Törvényszék elutasította a Svájci Államszövetség által benyújtott keresetet, anélkül azonban, hogy annak elfogadhatóságáról határozott volna. A Törvényszék többek között megállapította, hogy a Bizottságnak nem róható fel, hogy – először is – úgy ítélte meg, hogy a módosított 213. sz. vhr-ben előírt intézkedések nem tartoznak a 2408/92 rendelet 9. cikke (1) bekezdésének hatálya alá; másodsorban, hogy nem vette figyelembe a zürichi repülőtér üzemeltetőjének és az e repülőtér közelében élőknek a jogait ezen intézkedések vizsgálata során az EK–Svájc légiközlekedési megállapodással összefüggésben és e rendelet 8. cikke (3) bekezdésének értelmében; harmadsorban pedig, hogy úgy határozott, hogy a szóban forgó intézkedések tiszteletben tartották az egyenlő bánásmód és az arányosság elvét.

A felek kérelmei

- 41 Fellebbezésében a Svájci Államszövetség azt kéri, hogy a Bíróság:
- helyezze hatályon kívül a megtámadott ítéletet;
  - semmisítse meg a vitatott határozatot, és a Bíróság eljárási szabályzata 122. cikke első bekezdésének megfelelően kötelezze a Bizottságot a költségek viselésére az elsőfokú eljárás költségeit is beleértve, és
  - másodlagosan, utalja vissza az ügyet a Törvényszékhez, és ez utóbbi határozzon a költségekről.
- 42 A Bizottság azt kéri, hogy a Bíróság:
- utasítsa el a fellebbezést és
  - a Svájci Államszövetséget kötelezze az eljárás költségeinek viselésére.
- 43 A német kormány azt kéri, hogy a Bíróság:
- utasítsa el a fellebbezést, és
  - a Svájci Államszövetséget kötelezze a költségek viselésére.

- 44 A Landkreis Waldshut azt kéri, hogy a Bíróság:
- utasítsa el a fellebbezést,
  - tartsa fenn első fokon benyújtott, a kereset elutasítására irányuló kérelmét,
  - másodlagosan, helyezze hatályon kívül a megtámadott ítéletet és a Svájci Államszövetség keresetét mint elfogadhatatlant utasítsa el, és
  - a Svájci Államszövetséget kötelezze az eljárás költségeinek viselésére, az elsőfokú eljárás költségeit és a Landkreis Waldshut peren kívüli költségeit is beleértve.

A csatlakozó fellebbezésről

- 45 Csatlakozó fellebbezésében a Landkreis Waldshut azt állítja, hogy a Svájci Államszövetség által benyújtott megsemmisítés iránti keresetet a Törvényszéknek mint elfogadhatatlant kellett volna elutasítania.
- 46 A Landkreis Waldshut szerint a Svájci Államszövetség nem tekinthető tagállamnak, és egyénileg nem érintett a vitatott határozat által az EUMSZ 263. cikk negyedik bekezdése értelmében.
- 47 A jelen ügyben a Bíróság szükségesnek véli, hogy nyomban határozzon az ügy érdeméről (a C-273/04. sz., Lengyelország kontra Bizottság ügyben 2007. október 23-án hozott ítélet [EBHT 2007., I-8925.o.] 33. pontja).

A fellebbezésről

- 48 Fellebbezésének alátámasztására a Svájci Államszövetség hat jogalapra hivatkozik, amelyek a 2408/92 rendelet 9. cikke (1) bekezdésének és 8. cikke (3) bekezdésének, az indokolási kötelezettség, a szolgáltatásnyújtás szabadsága, az egyenlő bánásmód és az arányosság elvének, valamint a bizonyítási terhel megosztására vonatkozó szabályoknak a megsértésén alapulnak.

Az első jogalapról

A felek érvei

- 49 Első jogalapja keretében a Svájci Államszövetség azt állítja, hogy a Törvényszék, mivel a megtámadott ítélet 74–91. pontjában úgy döntött, hogy a 2408/92 rendelet 9. cikkének (1) bekezdése nem alkalmazható a módosított 213. sz. vhr-ben előírt intézkedésekre, tévesen értelmezte és alkalmazta e rendelkezést.
- 50 A fellebbező szerint ugyanis az említett cikk nem kizárólag a forgalmi jogok gyakorlásának alakszerű tilalmára vonatkozik, hanem, alternatív módon, – még ha csak részleges – anyagi jellegű korlátozásokra vagy tilalmakra is, tehát olyan intézkedésekre, amelyek e jogok gyakorlásának korlátozásával járnak.
- 51 E tekintetben a Svájci Államszövetség úgy ítéli meg, hogy a 2408/92 rendelet 9. cikkének (1) bekezdését kell alkalmazni a módosított 213. sz. vhr-ben előírt intézkedésekre, mivel ezek egyértelműen korlátozzák a zürichi repülőtér megközelítésével és az onnan való indulással kapcsolatos forgalmi jogok

gyakorlását, és e jogok gyakorlását feltételekhez, nevezetesen e korlátozások tiszteletben tartásához kötik, amelyek azzal a hatással járnak, hogy az alacsony magasságú repülés tilalmának idején lehetetlenné teszik e repülőtér észak felől történő megközelítését.

- 52 Ily módon a Svájci Államszövetség szerint az említett intézkedések – legalább is anyagi jogi szempontból – a forgalmi jogok gyakorlása feltételes vagy részleges tilalmának minősülnek, amelyre a 2408/92 rendelet 9. cikkének (1) bekezdését kell alkalmazni.
- 53 A Bizottság, a német kormány és a Landkreis Waldshut vitatja a Svájci Államszövetség érvelését.

A Bíróság álláspontja

- 54 Emlékeztetni kell arra, hogy a 2408/92 rendelet 8. cikkének (2) bekezdése értelmében a légi szabadságjogok gyakorlása elsősorban a biztonságra, a környezetvédelemre és a résidő elosztására vonatkozó közösségi, nemzeti, regionális vagy helyi üzemeltetési szabályoktól függ.
- 55 Amint azt a Törvényszék megállapította a megtámadott ítélet 75., 76. és 80. pontjában, e rendelet 9. cikke a légi szabadságjogok gyakorlása tekintetében alkalmazandó üzemeltetési szabályok egy különösebb kategóriájára vonatkozik, mégpedig, e cikk (1) bekezdésének megfelelően, azon üzemeltetési szabályokra, amelyek feltételekhez kötik, korlátozzák vagy megtagadják a légi szabadságjogok gyakorlását.
- 56 E tekintetben meg kell állapítani, hogy a Törvényszék a megtámadott ítéletben egyáltalán nem korlátozta az említett 9. cikk alkalmazhatóságát a légi szabadságjogok gyakorlását formálisan tiltó intézkedésekre, hanem ezen ítélet 75. és 88. pontjában megállapította, hogy az ugyanezen 9. cikkben szereplő intézkedések lényegében a légi szabadságjogok gyakorlásának – legalábbis feltételhez kötött vagy részleges – tilalmát tartalmazzák.
- 57 E körülmények között a Törvényszék a megtámadott ítélet 89. pontjában joggal pontosította, hogy ha valamely tagállam elő is írja többek között a környezetvédelemre vonatkozó nemzeti, regionális vagy helyi üzemeltetési szabályok betartását a légi szabadságjogok gyakorlásának engedélyezéséhez, ez nem egyenértékű e jogok gyakorlásának az ugyanezen rendelet 9. cikkének (1) bekezdése szerinti feltételhez kötésével.
- 58 Ugyanis ha így lenne, az teljesen megfosztaná értelmétől e rendelet 8. cikkének (2) bekezdését.
- 59 Ebből az következik, hogy a Törvényszéknek a megtámadott ítélet 75. és 88. pontjában végzett, az említett rendelet 9. cikkében szereplő intézkedések hatályára vonatkozó értékelése nem szenved jogi hibában.
- 60 Márpedig, amint azt a Törvényszék megállapította a megtámadott ítélet 86. és 87. pontjában, a vitatott határozat (1)–(6) és (44) preambulumbekkezdéséből az következik, hogy a módosított 213. sz. vhr-ben előírt intézkedések, alkalmazásuk ideje alatt, nem feltételes vagy részleges tilalmat írnak elő a zürichi repülőtérrel felszálló vagy oda érkező repülőgépek német légtéren való áthaladása tekintetében, hanem az érintett járatok e repülőtérrel való felszállását követő vagy ottani leszállását megelőző útvonal egyszerű módosítását.
- 61 Amint ugyanis a Törvényszék hangsúlyozza a megtámadott ítélet 87. pontjában, ezen intézkedések lényegében arra korlátozódnak, hogy az említett időszakban megakadályozzák a német terület svájci határhoz közeli része feletti alacsony magasságon való átrepülést, míg ugyanezen területen nagyobb magasságban az átrepülés mindig lehetséges.

- 62 Következésképpen a Törvényszék nem alkalmazta tévesen a jogot, amikor úgy ítélte meg, hogy az említett intézkedések nem tartoznak a 2408/92 rendelet 9. cikke (1) bekezdésének hatálya alá.
- 63 Ilyen körülmények között az első jogalapot el kell utasítani.

A második jogalapról

A felek érvei

- 64 Második jogalapja keretében a Svájci Államszövetség azt állítja, hogy a Törvényszék a megtámadott ítélet 84. pontjában jogilag tévesen értelmezte az EUMSZ 296. cikkben előírt indokolási kötelezettséget, amikor úgy ítélte meg, hogy a vitatott határozat kellőképpen indokolt volt a 2408/92 rendelet 9. cikkének a módosított 213. sz. vhr-re való alkalmazhatatlanságát illetően, illetve amikor figyelembe vette, hogy a Bizottság az elsőfokú eljárás során más indokokkal helyettesítette indokolását.
- 65 A Svájci Államszövetség szerint a vitatott határozatot, mivel nem tartalmazott az említett intézkedéseknek a 2408/92 rendelet 9. cikke (1) bekezdésének hatályából történő kizárására vonatkozó indokolást, lényeges eljárási szabály megsértése miatt meg kellett volna semmisíteni.
- 66 A Bizottság, a német kormány és a Landkreis Waldshut vitatja a Svájci Államszövetség érvelését.

A Bíróság álláspontja

- 67 Emlékeztetni kell arra, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat értelmében az EUMSZ 296. cikk által megkövetelt indokolást a kérdéses jogi aktus természetéhez kell igazítani, és abból világosan és egyértelműen ki kell tűnnie a jogi aktust meghozó intézmény érvelésének, oly módon, hogy az érdekelt megismerhessék a meghozott intézkedés indokait, a hatáskörrel rendelkező bíróság pedig gyakorolhassa felülvizsgálati jogkörét (lásd többek között a C-41/00. P. sz., Interporc kontra Bizottság ügyben 2003. március 6-án hozott ítélet [EBHT 2003., I-2125. o.] 55. pontját, valamint a C-521/09. P. sz., Elf Aquitaine kontra Bizottság ügyben 2011. szeptember 29-én hozott ítélet [EBHT 2011., I-8947. o.] 147. pontját).
- 68 A jelen ügyben meg kell állapítani, hogy a Svájci Államszövetség egyáltalán nem fejt ki, hogy a vitatott határozat feltételezetten elégtelen indokolása mennyiben akadályozta abban, hogy megismerje e határozat igazolásait, és hogy hasznosan védje meg jogait.
- 69 A megtámadott ítéletből egyébiránt egyértelműen kitűnik, hogy a Törvényszék a vitatott határozatban a Bizottság által hivatkozott indokok alapján gyakorolhatta felülvizsgálatát.
- 70 Amint ugyanis azt a Törvényszék is megállapította, a vitatott határozat (1)–(6), (32) és (44) preambulumbekzdéséből világosan és egyértelműen az tűnik ki, hogy jóllehet a Bizottság úgy ítélte meg, hogy a módosított 213. sz. vhr-ben előírt intézkedések nem tartoznak a 2408/92 rendelet 9. cikkének hatálya alá, ez azon okból történt, mivel, egyfelől, ezen intézkedéseket nem közölték e 9. cikk (3) bekezdésének értelmében, és másfelől, az említett intézkedésekből alkalmazásuk időszaka alatt nem a forgalmi jogok gyakorlásának tilalma következett, hanem a zürichi repülőtérrel induló vagy oda érkező járatok útvonalának pusztán módosítása.
- 71 Azt illetően, hogy a Bizottság a bírósági eljárás során állítólagosan helyettesítette a vitatott határozat indokolását, elegendő azt megállapítani, hogy jóllehet e határozatból már világosan kitűnnek azok az indokok, amelyek alapján a Bizottság úgy ítélte meg, hogy a 2408/92 rendelet 9. cikke nem

alkalmazható a módosított 213. sz. vhr-ben előírt intézkedésekre, a Svájci Államszövetség nem utal arra, hogy miben állt a Bizottság által a Törvényszék előtt folyó eljárás során adott új indokolás, sem arra, hogy ez milyen módon helyettesítette az említett határozat indokolását.

- 72 A Törvényszék tehát joggal állapította meg, hogy a vitatott határozat kellőképpen indokolt volt.
- 73 Következésképpen a második jogalapot el kell utasítani.

A harmadik jogalapról

A felek érvei

- 74 Harmadik jogalapja keretében a Svájci Államszövetség a 2408/92 rendelet 8. cikke (3) bekezdésének téves értelmezésére és alkalmazására hivatkozik, azon okból, hogy a Törvényszék a megtámadott ítélet 118–132. pontjában nem vette figyelembe a zürichi repülőtér üzemeltetőjének és a repülőtér közelében élő lakosoknak a jogait, és nem vizsgálta meg megfelelően a megtámadott ítélet 193–199. pontjában ezen intézkedéseknek a szolgáltatásnyújtás szabadságával, és ezzel kapcsolatosan az arányosságnak és az alapvető jogok tiszteletben tartásának elvével való összeegyeztethetőségét.
- 75 A Svájci Államszövetség azt állítja, hogy ezen üzemeltető és e lakosok jogainak figyelembevétele elkerülhetetlenül arra vezette volna a Törvényszéket, hogy megállapítsa a módosított 213. sz. vhr-ben előírt intézkedések aránytalan jellegét, mivel ezek az említett üzemeltetőt üzemeltetési rendszerének költséges átszervezésére kötelezik, és jelentősen megnövelik a repülőgépek által keltett azon zajártalmat, amelynek a zürichi repülőtér környékének lakosai ki vannak téve svájci területen.
- 76 Következésképpen, az említett intézkedések jellege nem teszi lehetővé az általuk követett célkitűzés elérését, nevezetesen a repülőgépek keltette zajártalom csökkentését, és az EK–Svájc légiközlekedési megállapodás 3. cikkével összeegyeztethetetlen, a honosságon alapuló hátrányos megkülönböztetéshez vezetnek.
- 77 A Bizottság, a német kormány és a Landkreis Waldshut vitatja a Svájci Államszövetség érvelését.

A Bíróság álláspontja

- 78 Előzetesen emlékeztetni kell arra, hogy az EK–Svájc légiközlekedési megállapodás az ugyanezen szerződő felek között létrejött hét ágazati megállapodás keretébe illeszkedik, amelyeket 1999. június 21-én azt követően írtak alá, hogy a Svájci Államszövetség 1992. december 6-án elutasította az Európai Gazdasági Térségről szóló 1992. május 2-i megállapodást (HL 1994. L 1., 3. o.), és amely elutasítással a Svájci Államszövetség nem hagyta jóvá a tagok közös szabályain alapuló közös piacon egyesült gazdasági közösség tervét, hanem az Európai Unióval és tagállamaival kötendő kétoldalú, meghatározott területekre kiterjedő egyezségek módszerét részesítette előnyben (lásd ebben az értelemben a C-351/08. sz. Grimme-ügyben 2009. november 12-én hozott ítélet [EBHT 2009., I-10777. o.] 26. és 27. pontját, valamint a C-541/08. sz. Fokus Invest ügyben 2010. február 11-én hozott ítélet [EBHT 2010., I-1025. o.] 27. pontját).
- 79 A Svájci Államszövetség tehát nem csatlakozott az Unió belső piacához, amelynek célja, hogy a nemzeti piac által biztosíthatóhoz hasonló, többek között a szolgáltatásnyújtás és a letelepedés szabadságát magában foglaló teljesen szabad mozgás térségének létrehozása érdekében felszámolja az összes akadályt (lásd a fent hivatkozott Grimme-ügyben hozott ítélet 27. pontját, valamint a C-70/09. sz., Hengartner és Gasser ügyben 2010. július 15-én hozott ítélet [EBHT 2010., I-7233. o.] 41. pontját).

- 80 Következésképpen magának a megállapodásnak az ilyen értelmű kifejezett rendelkezései hiányában a belső piacra vonatkozó uniós jogi rendelkezéseknek adott értelmezés nem alkalmazható automatikusan az EK–Svájc légitársasági megállapodás értelmezésére (lásd ebben az értelemben a fent hivatkozott Grimme-ügyben hozott ítélet 29. pontját, a fent hivatkozott Fokus Invest ügyben hozott ítélet 28. pontját, valamint a fent hivatkozott Hengartner és Gasser ügyben hozott ítélet 42. pontját).
- 81 Márpedig meg kell állapítani, hogy az EK–Svájc légitársasági megállapodás nem tartalmaz semmiféle olyan különös rendelkezést, amely arra irányulna, hogy a szolgáltatásnyújtás szabadságával kapcsolatos uniós jogi rendelkezéseket vonatkoztasson az érintett légitársaságokra. Ebből következik, hogy e rendelkezések értelmezése nem ültethető át az említett megállapodás értelmezésére.
- 82 E körülményekre figyelemmel, tekintve, hogy a szolgáltatásnyújtás szabadsága nem alkalmazható az EK–Svájc légitársasági megállapodás keretében, a Törvényszék joggal állapította meg a megtámadott ítélet 193–198. pontjában, hogy a Bizottság a vitatott határozatban nem sértette meg a szolgáltatásnyújtás szabadságának elvét.
- 83 Ugyanez vonatkozik a szolgáltatásnyújtás szabadságával kapcsolatosan az arányosság és alapvető jogok tiszteletben tartása elvének a Svájci Államszövetség által hivatkozott megsértésére is.
- 84 Egyébiránt annak megállapításával, hogy a Bizottság nem alkalmazta tévesen a jogot, amikor a módosított 213. sz. vhr-ben előírt intézkedéseknek a 2408/92 rendelet 8. cikkének (3) bekezdése szerinti vizsgálata során nem vette tekintetbe a zürichi repülőtér üzemeltetője, és az e repülőtér közelében élő lakosok esetleges jogait, a Törvényszék megfelelően értelmezte és alkalmazta ezt a rendelkezést.
- 85 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy az EK–Svájc légitársasági megállapodás 15. cikkének (1) bekezdése értelmében az uniós és svájci légitársaságok a 2408/92 rendeletre figyelemmel kapnak forgalmi jogot a Svájci Államszövetség bármely pontja és a Közösség bármely pontja között.
- 86 Amint az különösen a 2408/92 rendelet 2. cikkének f) pontjából és 3. cikkének (1) bekezdéséből következik, e rendelet szabályozza a légitársaságok forgalmi jogainak biztosítását és gyakorlását.
- 87 E szövegösszefüggésben ugyanezen rendelet 8. cikkének (2) bekezdése az említett jogok gyakorlását elsősorban a biztonságra, a környezetvédelemre és a résidő elosztására vonatkozó közösségi, nemzeti, regionális vagy helyi üzemeltetési szabályoktól teszi függővé. Következésképpen, az e 8. cikk (3) bekezdésében előírt vizsgálat – amely az említett cikk (1) és (2) bekezdésének alkalmazására vonatkozik – kizárólag ugyanezen jogoknak az érintett légi útvonalakon történő gyakorlására vonatkozhat, figyelemmel e szabályok, illetve az említett (1) bekezdésben előírt intézkedések alkalmazására.
- 88 Következésképpen a Törvényszék joggal állapította meg, hogy a repülőtér üzemeltetői, illetve a repülőtér közelében élők esetleges jogait nem kell figyelembe venni a 2408/92 rendelet 8. cikkének (3) bekezdésében előírt vizsgálat során.
- 89 E körülményekre figyelemmel a harmadik jogalapot el kell utasítani.

A negyedik jogalapról

A felek érvei

- 90 Negyedik jogalapja keretében a Svájci Államszövetség azt rója fel a Törvényszéknek, hogy tévesen alkalmazta a jogot, amikor a megtámadott ítélet 132–192. pontjában nem állapította meg az egyenlő bánásmód elvének megsértését.

- 91 Először is a Svájci Államszövetség azt állítja, hogy a Törvényszék, mivel annak vizsgálata keretében, hogy a módosított 213. sz. vhr-ben előírt intézkedések összeegyeztethetők-e a hátrányos megkülönböztetésnek az EK–Svájc légiközlekedési megállapodás 3. cikkében rögzített tilalma elvével, nem vette figyelembe a zürichi repülőtér üzemeltetőjének és az e repülőtér közelében élőknek a jogait, tévesen alkalmazta a jogot e rendelkezés értelmezése és alkalmazása tekintetében.
- 92 A Svájci Államszövetség ezt követően azt rója fel a Törvényszéknek, hogy a megtámadott ítélet 146–153. pontjában a módosított 213. sz. vhr-ben előírt intézkedések igazolt és arányos jellegének vizsgálata keretében elismerte, hogy az ezen intézkedések által érintett övezet idegenforgalmi jellege és a Németországi Szövetségi Köztársaságnak a zürichi repülőtér feletti rendelkezési jogosultságának hiánya ezen intézkedéseket igazoló objektív körülményeknek minősülnek.
- 93 Egyfelől ugyanis annak megállapításával, hogy a zürichi repülőtérnek egy idegenforgalmi jellegű övezethez való közelségét a Svájci Államszövetség nem vitatta, a Törvényszék elferdítette ez utóbbi érvelését, miszerint ez az övezet nem „jelentős” és nem „jellemzi kivételes idegenforgalmi aktivitás”. Mindazonáltal, gazdasági okok nem igazolhatják az említett intézkedésekből következő hátrányos megkülönböztetést.
- 94 Másfelől, a német hatóságoknak a zürichi repülőtér feletti rendelkezési joga hiányának a módosított 213. sz. vhr-t igazoló objektív körülményként való elismerésének az a hatása, hogy megakadályozza a Bizottság beavatkozását.
- 95 E körülményekre figyelemmel a Svájci Államszövetség azt állítja, amint az a megtámadott ítélet 149. pontjából is következik, hogy a Törvényszék elutasította, hogy az említett intézkedéseket megvizsgálja a szükségességük szempontjából.
- 96 Végül a Svájci Államszövetség azt állítja, hogy a Törvényszéknek a megtámadott ítélet 156. pontjában tett megállapításai jogilag tévesek, mivel a bizonyítékok elferdítéséből, a tények nem kellő felderítéséből, valamint vizsgálati hatásköre terjedelme, a meghallgatáshoz való jog és az indokolási kötelezettség megsértéséből következnek.
- 97 A Bizottság, a német kormány és a Landkreis Waldshut vitatja a Svájci Államszövetség érvelését.

A Bíróság álláspontja

- 98 Először is, azon téves jogalkalmazást illetően, amelyet a Svájci Államszövetség szerint a Törvényszék követett el, amikor megállapította, hogy nem kellett figyelembe vennie a módosított 213. sz. vhr-ben előírt intézkedéseknek a hátrányos megkülönböztetés tilalmának az EK–Svájc légiközlekedési megállapodás 3. cikkében rögzített elvével való összeegyeztethetősége vizsgálata során a zürichi repülőtér üzemeltetőjének és az e repülőtér közelében élőknek a jogait, elegendő arra emlékeztetni, hogy – amint az a jelen ítélet 84–88. pontjából is következik – e megállapodás és a 2408/92 rendelet nem írja elő e jogok figyelembevételét, hanem kizárólag a légifuvarozók forgalmi jogainak gyakorlására vonatkozik.
- 99 Egyébiránt emlékeztetni kell arra, hogy az EUMSZ 256. cikk (1) bekezdésének második albekezdéséből és az Európai Unió Bírósága alapokmánya 58. cikkének első bekezdéséből következően a fellebbezés kizárólag jogkérdésre vonatkozhat. Ezért csak a Törvényszéknek van hatásköre a releváns tények megállapítására és értékelésére, valamint a bizonyítékok értékelésére. Ezeknek a tényeknek és bizonyítékoknak az értékelése tehát – amennyiben nincs szó az elferdítésükről – nem minősül jogkérdésnek, amelyet a fellebbezési eljárás keretein belül a Bíróságnak felül kell vizsgálnia (lásd többek között a C-214/05. P. sz., Rossi kontra OHIM ügyben 2006. július 18-án hozott ítélet [EBHT 2006., I-7057. o.] 26. pontját, a C-16/06. P. sz., Les Éditions Albert René kontra OHIM ügyben

2008. december 18-án hozott ítélet [EBHT 2008., I-10053. o.] 68. pontját és a C-254/09. P. sz., Calvin Klein Trademark Trust kontra OHIM ügyben 2010. szeptember 2-án hozott ítélet [EBHT 2010., I-7989. o.] 49. pontját).

- 100 Az ilyen elferdítésnek az ügy irataiból nyilvánvalóan ki kell tűnnie, anélkül hogy szükséges lenne a tényállás és a bizonyítékok újabb értékelésének elvégzése (lásd többek között a fent hivatkozott Les Éditions Albert René kontra OHIM ügyben hozott ítélet 69. pontját, a C-535/06. P. sz., Moser Baer India kontra Tanács ügyben 2009. szeptember 3-án hozott ítélet [EBHT 2009., I-7051. o.] 33. pontját, valamint a fent hivatkozott Calvin Klein Trademark Trust kontra OHIM ügyben hozott ítélet 50. pontját).
- 101 Márpedig a módosított 213. sz. vhr-ben előírt intézkedések által érintett övezet idegenforgalmi jellegét illetően meg kell állapítani, hogy a Svájci Államszövetség, jöllehet a tényeknek a Törvényszék általi elferdítésére hivatkozik, a ténybeli elemeknek a Törvényszék általi értékelésének vitatására szorítkozik, és nem szolgál olyan pontos információkkal, amelyek lehetővé tennék e ténybeli elemek elferdítése fennállásának megállapítását.
- 102 Mindenesetre meg kell állapítani, hogy annak megállapításával, hogy a zürichi repülőtér egy idegenforgalmi jellegű övezet közelében van, a Törvényszék nem minősítette „jelentősnek” ezen övezetet, és azt sem erősítette meg, hogy ezt „kivételes idegenforgalmi aktivitás jellemzi”.
- 103 Ezenfelül, a módosított 213. sz. vhr-ben előírt intézkedések nem pusztán gazdasági okokat tükröznek, hanem a személyek és a környezet védelméhez kapcsolódó megfontolásokat is, mivel céljuk a repülőgépek okozta zajártalom csökkentése a német területen, ahol ezen intézkedések alkalmazandók.
- 104 A Németországi Szövetségi Köztársaságnak a zürichi repülőtér feletti rendelkezési jogosultsága hiányát illetően elegendő annak megállapítása, hogy ez vitathatatlan objektív körülménynek minősül, aminek elismerése nem akadályozta a Bizottságot abban, hogy a 2408/92 rendelet 8. cikke (3) bekezdésének megfelelően elvégezze az említett intézkedések vizsgálatát.
- 105 A Svájci Államszövetség azon érvét illetően, hogy a Törvényszék elutasította a módosított 213. sz. vhr-ben előírt intézkedések szükségességének vizsgálatát, meg kell állapítani, hogy a fellebbező nyilvánvalóan tévesen értelmezi a megtámadott ítélet 149. pontját, amelyet szövegkörnyezetének fényében kell értelmezni (lásd ebben az értelemben a C-294/95. P. sz., Ojha kontra Bizottság ügyben 1996. november 12-én hozott ítélet [EBHT 1996., I-5863. o.] 48. és 49. pontját). A Törvényszék ugyanis az említett 149. pontban egyszerűen csak megállapította, hogy a német hatóságok jogosultak voltak ezen intézkedések elfogadására. Mindazonáltal, amint az a megtámadott ítélet 154. és ezt követő pontjaiból következik, a Törvényszék e megállapítással egyáltalán nem szándékozott felülvizsgálati hatáskörét az említett intézkedések arányos jellegére korlátozni. A Törvényszék különösen a megtámadott ítélet 163. és ezt követő pontjaiban pontosan és részletesen megvizsgálta, hogy léteznek-e olyan kevésbé költséges intézkedések, amelyek lehetővé teszik a Németországi Szövetségi Köztársaság számára a módosított 213. sz. vhr-ben előírt intézkedések által elérni kívánt célok elérését.
- 106 Végül, a Törvényszéknek a megtámadott ítélet 156. pontjában tett megállapításai a tények és bizonyítékok Törvényszék által értékelésébe tartoznak, és – amint az a jelen ítélet 99. pontjában felidézésre került – amennyiben nincs szó az elferdítésükről, a fellebbezési eljárás keretein belül a Bíróság ezeket nem vizsgálhatja felül.
- 107 Márpedig, a Svájci Államszövetség semmiféle olyan pontos információval nem szolgál, amely lehetővé tenné a tények és bizonyítékok elferdítése fennállásának megállapítását, ráadásul ez az esetleges elferdítés a Bíróság elé terjesztett iratokból sem tűnik ki. Hasonlóképpen, nem tűnik úgy, hogy az említett megállapítások nem tisztázzák kellőképpen a tényeket, illetve, hogy a Törvényszék megsértette felülvizsgálati hatáskörének terjedelmét, a meghallgatáshoz való jogot és az indokolási kötelezettséget.

- 108 Ezenfelül, a Törvényszék a megtámadott ítélet 157. pontjában világosan kifejtette annak indokát, hogy a szóban forgó zajsint miért elégséges a módosított 213. sz. vhr-ben előírthoz hasonló intézkedések elfogadásának igazolására.
- 109 A fenti megfontolások alapján a negyedik jogalapot ell kell utasítani.

Az ötödik jogalapról

A felek érvei

- 110 Ötödik jogalapja keretében a Svájci Államszövetség a bizonyítási teher megosztására vonatkozó szabályok, az együttműködés és a bizonyítási kötelezettség önkényes értelmezésére hivatkozik, azon okból, hogy a Törvényszék a megtámadott ítélet 158. pontjában azt kifogásolja vele szemben, hogy nem pontosította azokat az alacsonyabb repülési magasságokat, amelyeket elő lehetett volna írni anélkül, hogy emelkedett volna a zajártalom a módosított 213. sz. vhr-ben előírt intézkedések által érintett, német területen található övezetben.
- 111 A fellebbező szerint a Törvényszék ily módon egy olyan bizonyítékot követel meg, amelyet nem tud szolgáltatni, ugyanakkor az említett intézkedések kibocsátójának kell bizonyítania ezen intézkedések szükségességét.
- 112 A Bizottság, a német kormány és a Landkreis Waldshut vitatja a Svájci Államszövetség érvelését.

A Bíróság álláspontja

- 113 A Svájci Államszövetségnek a bizonyítási teherre vonatkozó szabályok önkényes értelmezésére irányuló pusztá hivatkozása nem elegendő ahhoz, hogy megkérdőjelezze a Törvényszéknek a megtámadott ítélet 158. pontjában szereplő értékelését.
- 114 Ugyanis, mivel a vitatott határozat és a megtámadott ítélet a módosított 213. sz. vhr-ben előírt intézkedések igazolásának és arányosságának részletes elemzését tartalmazza, a Svájci Államszövetségnek kell pontosan megjelölnie azokat az érveket, amelyek lehetővé teszik ezen elemzés vitatását.
- 115 E tekintetben a Törvényszék joggal állapította meg, hogy a Svájci Államszövetség azon érve, miszerint a módosított 213. sz. vhr. értelmében előírt bizonyos minimális repülési magasságok túl magasak, és az alacsonyabb magasságok meghatározása nem lenne hatással a zajártalomra az ezen intézkedések által érintett övezetben, nem elégséges, ha ezen állítás alátámasztására ezen állam nem pontosítja, hogy milyen alacsonyabb magasságokat lehetett volna előírni.
- 116 Következésképpen az ötödik jogalapot el kell utasítani.

A hatodik jogalapról

A felek érvei

- 117 Hatodik jogalapja keretében a Svájci Államszövetség azt kifogásolja, hogy a Törvényszék tévesen alkalmazta a jogot, amikor azon indokból zárta ki a módosított 213. sz. vhr-ben előírnál kevésbé korlátozó intézkedések lehetőségét, hogy a Svájci Államszövetség nem említett egyetlen precedenst sem, amikor zajkontingens kizárólag a nap bizonyos órái vagy a hét bizonyos napjai tekintetében került volna meghatározásra.

- 118 Ugyanis, a Törvényszéknek ezen, a megtámadott ítélet 171. pontjában szereplő megállapítása nyilvánvalóan ellentmond ugyanezen ítélet 105. pontjának, amelynek értelmében, éppen ellenkezőleg, a Svájci Államszövetség megemlítette, hogy 2002 nyarától kezdve az éjszakai órákra ilyen zajkontingenst vezettek be a Frankfurt am Main-i repülőtér vonatkozásában.
- 119 A Bizottság, a német kormány és a Landkreis Waldshut vitatja a Svájci Államszövetség érvelését.

A Bíróság álláspontja

- 120 Meg kell állapítani, hogy hatodik jogalapja keretében a Svájci Államszövetség a Törvényszéknek a megtámadott ítélet 171. pontjában tett azon megállapítása vitatására szorítkozik, miszerint ezen állam nem említett egyetlen olyan precedenst sem, amikor zajkontingens kizárólag a nap bizonyos órái vagy a hét bizonyos napjai tekintetében került volna meghatározásra, és amely a gyakorlatban kielégítő módon működne.
- 121 Márpedig a Svájci Államszövetség állításával szemben ez a megállapítás nem mond nyíltan ellent az említett ítélet 105. pontjának, mivel e pontban a Törvényszék kizárólag azt állapítja meg, hogy ezen állam azt említette meg, hogy 2002 nyarától kezdve az éjszakai órákra ilyen zajkontingenst vezettek be a Frankfurt am Main-i repülőtér vonatkozásában, anélkül azonban, hogy pontosítaná, hogy e kontingens a gyakorlatban kielégítő módon működik-e.
- 122 Mindazonáltal meg kell állapítani, hogy a megtámadott ítélet 171. és azt követő pontjaiban a Törvényszék több indokra is támaszkodott azon következtetés levonása tekintetében, hogy a módosított 213. sz. vhr-ben előírt intézkedések arányos jellegűek, és ezen indokok mindegyike, egymástól függetlenül, lehetővé teszi e következtetés igazolását.
- 123 Következésképpen, még azt feltételezve is, hogy a hatodik jogalap megalapozott, az nem olyan jellegű, hogy a megtámadott ítélet érvénytelenségét vonná maga után, következésképpen mint hatástalant el kell utasítani, mivel az említett következtetést más indokok is alátámasztják (lásd ebben az értelemben a C-412/05. P. sz., Alcon kontra OHIM ügyben 2007. április 26-án hozott ítélet [EBHT 2007., I-3569. o.] 41. pontját és a C-221/10. P. sz., Artegoda kontra Bizottság ügyben 2012. április 19-én hozott ítélet 110. pontját).
- 124 Ebből következik, hogy a hatodik jogalapot mint hatástalant el kell utasítani.
- 125 Következésképpen a fellebbezést, mivel egyetlen jogalapja sem támasztja alá, teljes egészében el kell utasítani.

A költségekről

- 126 Az eljárási szabályzat 184. cikkének (2) bekezdése értelmében, ha a fellebbezés megalapozatlan, vagy ha a fellebbezés megalapozott és a Bíróság maga hoz a jogvita kapcsán végleges határozatot, a Bíróság határoz a költségekről. E szabályzat 138. cikkének (1) bekezdése alapján – amely ugyanezen szabályzat 184. cikkének (1) bekezdése alapján a fellebbezési eljárásban is irányadó – a Bíróság a pereszes felet kötelezi a költségek viselésére, ha a pernyertes fél ezt kérte. A Svájci Államszövetséget, mivel az általa felhozott jogalapok tekintetében pereszes lett, a Bizottság kérelmének megfelelően, saját költségeinek viselésén túl a Bizottság részéről az elsőfokú eljárásban és a jelen fellebbezési eljárásban felmerült összes költség viselésére is kötelezni kell.
- 127 Az eljárási szabályzat 184. cikke (4) bekezdésének második mondata előírja, hogy ha az elsőfokú eljárásban beavatkozó részt vesz a fellebbezési eljárásban vagy a tárgyaláson, a Bíróság dönthet úgy, hogy e fél maga viseli saját költségeit. E rendelkezésnek megfelelően a Németországi Szövetségi Köztársaság és a Landkreis Waldshut maguk viselik saját költségeiket.

A fenti indokok alapján a Bíróság (harmadik tanács) a következőképpen határozott:

- 1) **A Bíróság a fellebbezést elutasítja.**
- 2) **A Svájci Államszövetség maga viseli saját költségeit és az Európai Bizottság részéről az elsőfokú eljárásban és a jelen fellebbezési eljárásban felmerült összes költséget.**
- 3) **A Németországi Szövetségi Köztársaság és a Landkreis Waldshut maguk viselik saját költségeiket.**

Aláírások